

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ข้อมูล ณ วันที่ ๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล : นายสุพิน หนองเสนา
 ๒. เลขประจำตัวประชาชน
 ๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : ๑๑๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลเหล่ากลาง อำเภอฆ้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ : ๐๘๗-๑๖๒๗๔๖๗
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๕
 ๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
 ๕. ระดับการศึกษา : มัธยมศึกษาปีที่ ๖
สถานบันการศึกษา : การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)
คณะ/สาขาวิชา : -
 ๖. อาชีพปัจจุบัน
 - ☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
 - ☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตรระบุ : ผู้ใหญ่บ้าน
 ๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร : ๙๐,๐๐๐ บาท/ปี
 ๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. : ๒๕๖๑
- ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
๑. สินค้าหลัก : ข้าว
 ๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ๒.๑ แปลงเรียนรู้ด้านข้าว
 - ๒.๒ แปลงเรียนรู้พืชผัก

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๘ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๓.๑ ฐานเรียนรู้ด้านข้าว
- ๓.๒ ฐานเรียนรู้ด้านเพาะเห็ด
- ๓.๓ ฐานเรียนรู้ด้านผลิตปุ๋ยหมัก
- ๓.๔ ฐานเรียนรู้ด้านผลิตและการใช้ชีวภัณฑ์
- ๓.๕ ฐานเรียนรู้ด้านปศุสัตว์
- ๓.๖ ฐานเรียนรู้ด้านประมง
- ๓.๗ ฐานเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓.๘ ฐานเรียนรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัย

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๔ หลักสูตร เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ข้าว ประกอบด้วย
 - ๑. การลดต้นทุนการผลิตข้าว
 - ๒. การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าว
 - ๓. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตข้าว

๔. การจัดการดิน น้ำ และปุ๋ย

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๕ หลักสูตร เป็นหลักสูตรพื้นฐานที่เกษตรกรได้เรียนรู้ เพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นในการทำเกษตรอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

๑. การตรวจวิเคราะห์ดิน
๒. การทำปุ๋ยหมัก
๓. การปลูกพืชปลอดภัย (GAP)
๔. การผลิตและการใช้ชีวภัณฑ์
๕. เศรษฐกิจพอเพียง

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๓ หลักสูตร เพิ่มเติมเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านประกอบด้วย

๑. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
๒. การเพาะเห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า
๓. การเลี้ยงสัตว์

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร : “การเพาะเห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า”

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การเพาะเห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า
๒. เพื่อสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน
๓. เพื่อการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประสิทธิภาพ

เนื้อหาหลักสูตร

๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเพาะเห็ด
๒. ขั้นตอนการเพาะเห็ด
 - ๒.๑ การเตรียมวัสดุเพาะ
 - ๒.๒ การทำก้อนเชื้อ
 - ๒.๓ การบ่มเชื้อ
 - ๒.๔ การเปิดดอกและการเก็บเกี่ยว
 - ๒.๕ การจัดการโรงเรือน
๓. การจัดการและตลาด
๔. การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

ภาคทฤษฎี : บรรยายให้ความรู้พื้นฐานการเพาะเห็ดนางรม เห็ดนางฟ้า

ภาคปฏิบัติ : ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบจนถึงการบรรจุผลิตภัณฑ์

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม : ใช้กิจกรรมกลุ่ม ถาม - ตอบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อสร้างการเรียนรู้

ร่วมกัน

การติดตามหลังการอบรม : ติดตามให้คำแนะนำแก่เกษตรกรที่ต้องการต่อยอดผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

วิธีการและแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างละเอียด

๑. รวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จริง

- ประธาน ศพก. ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับเกษตรกรเครือข่าย ศพก.
- สำรวจ ปัญหา ความต้องการ ศักยภาพ และข้อเสนอแนะ จากเกษตรกรในพื้นที่
- จัดเวที รับฟังความคิดเห็นในระดับตำบล/อำเภอ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

๒. เข้าร่วมประชุมวางแผนระดับอำเภอ

- ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เสนอข้อมูลที่ได้จากพื้นที่ เช่น ปัญหาภัยแล้ง ศัตรูพืช ความต้องการส่งเสริมเทคโนโลยีการพัฒนาอาชีพในพื้นที่
- เสนอแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนในแต่ละพื้นที่

๓. ร่วมประชุมกับคณะกรรมการระดับจังหวัด

- ในฐานะ คณะกรรมการ ศพก. อำเภอผู้ช่วย
- นำเสนอข้อมูลผ่านการวิเคราะห์แล้ว เพื่อให้เกิดแผนที่ตอบโจทย์จริง
- สนับสนุนแนวทางการบูรณาการ เช่น ความร่วมมือหลายหน่วยงาน (เกษตร/ปศุสัตว์/ประมง)

๔. มีบทบาทในขั้นตอนการจัดทำ/กลั่นกรองแผน

- ร่วมวางแผนให้ กิจกรรมและงบประมาณ สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน
- เสนอ “กิจกรรมต้นแบบ” ที่สามารถขยายผลได้ เช่น แปลงเรียนรู้ด้านข้าว การแปรรูปผลผลิต
- ช่วยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายหรือพื้นที่ดำเนินงานที่มีความพร้อม

๕. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

- ให้ออกเสนอแนะหลังแผนถูกนำไปปฏิบัติจริง
- สะท้อน “ผลลัพธ์ - ปัญหา” ให้คณะกรรมการเพื่อปรับปรุงแผนในรอบต่อไป
- ส่งเสริมการเก็บข้อมูล/ถอดบทเรียนจากกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

ขั้นตอนการจัดทำแผนราย ศพก.

๑. การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของพื้นที่

- เกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการ ศพก. ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ สํารวจและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิต การตลาด ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาที่มีอยู่ในพื้นที่.

๒. การจัดเวทีประชาคมระดับตำบล/อำเภอ

- จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้แผนที่จัดทำขึ้นมีความครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่

๓. การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการ

- คณะทำงาน ศพก. ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ จัดทำร่างแผนปฏิบัติการ โดยระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรม งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน.

๔. การนำเสนอแผนต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

- นำเสนอร่างแผนเพื่อพิจารณาและอนุมัติ โดยคณะกรรมการจะพิจารณาความสอดคล้องกับนโยบายและความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน.

๕. การดำเนินงานตามแผนและการติดตามประเมินผล

- เมื่อแผนได้รับอนุมัติ ศพก. จะดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาในรอบปีถัดไป.

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

๑. เกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการ ศพก. มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนวทางการพัฒนา.

๒. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด ให้คำปรึกษาและสนับสนุนด้านวิชาการในการจัดทำแผน.

๓. ผู้นำชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ ร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการในการพัฒนา.

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ร่วมพิจารณาและอนุมัติแผนปฏิบัติการ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายระดับจังหวัด

แผนปฏิบัติการราย ศพก.

ชื่อ ศพก. : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก อำเภอหนองชัย จังหวัด
กาฬสินธุ์

พืชหลัก : ข้าว

ระยะเวลาแผน: มกราคม - ธันวาคม ๒๕๖๘

เป้าหมาย	กิจกรรมหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
พัฒนาองค์ความรู้ เรื่องการปลูกข้าวลด ต้นทุน	จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การปลูกข้าว	สำนักงานเกษตรอำเภอหนอง ชัย, ศพก.ต้นแบบ	ก.ค. ๖๘	
เพิ่มผลผลิตข้าวด้วย การวิเคราะห์ดิน	จัดอบรมการใช้ปุ๋ยสั่ง ตัด, วิเคราะห์ดินให้ เกษตรกร	สนง.พัฒนาที่ดิน, สนง. เกษตรอำเภอหนองชัย, ศพก. ต้นแบบ	ส.ค. ๖๘	
พัฒนาศักยภาพกลุ่ม	ฝึกอบรมการเพาะเห็ด นางรม เห็ดนางฟ้า	ศพก., สหกรณ์, พาณิชย, เกษตรอำเภอหนองชัย, ศพก. ต้นแบบ	ต.ค. ๖๘	
เชื่อมโยงตลาด	กิจกรรมเชื่อมโยงตลาด ข้าวและผัก	พาณิชย จังหวัด ,เกษตร อำเภอหนองชัย, ศพก.ต้นแบบ	ต.ค. ๖๘	

รวมงบประมาณที่เสนอ : - บาท

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน
ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตร
แบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมสู่การเกษตรตามหลักวิชาการหรือเทคโนโลยี
ของ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เกิดจากการทำการเกษตรที่ต้นทุนสูง ทำให้
ค่าใช้จ่ายไม่พอสำหรับครอบครัว จึงคิดที่อยากจะหาโอกาสในการเรียนรู้และต้องการเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตร
ให้มีรายได้มากขึ้นลดต้นทุนในการผลิต เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองครอบครัวและชุมชน

๑.๑ เจอทางตันจากการทำการเกษตรแบบเดิม

- ประสบปัญหา เช่น ผลผลิตลดลง ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง รายได้ไม่พอกับ
ค่าใช้จ่ายทำให้เกิดความรู้สึกว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลง หากยังทำแบบเดิมต่อไป อาจไม่มีทางรอดในอาชีพ
เกษตรกร

๑.๒ ได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จจากเกษตรกรต้นแบบ

- มีโอกาสศึกษาดูงาน และเห็นเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงที่ทำการปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำ
การเกษตรแบบใหม่ ประสบความสำเร็จทำให้เกิดแรงบันดาลใจว่า คนเหมือนกันเค้าทำได้เราก็ทำได้

๑.๓ ได้รับความรู้จากหน่วยงานรัฐหรือการอบรม

- ได้รับคำแนะนำหรือผ่านการอบรมจาก : กรมส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรอำเภอ/จังหวัด)

พัฒนาชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

- เมื่อเริ่มทดลองทำตามแนวทางวิชาการ เช่น การวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ การทำบัญชีต้นทุน แล้วเห็นผลดีจริง ก็กลายเป็นแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนระบบการทำเกษตร

๑.๔ ต้องการช่วยเหลือเกษตรกรคนอื่น ๆ

- หลังจากประสบความสำเร็จจากการปรับเปลี่ยนตนเอง จึงเกิดความตั้งใจจะแบ่งปัน แนวทางที่ดีให้กับเกษตรกรในชุมชนซึ่งจุดนี้เองกลายเป็น วิทยากรเกษตรกร และได้รับการแต่งตั้งเป็น ประธาน ศพก.

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

เกิดจากประสบการณ์จริงในภาคเกษตรกรรมที่พบเจอในระยะเวลาหลายปี โดยสามารถสรุปประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

๑. ต้นทุนการผลิตสูง แต่รายได้ไม่แน่นอน ราคาปุ๋ย ยา ค่าแรง พุ่งสูงขึ้น ราคาผลผลิตตกต่ำ ขายไม่ได้

ประธาน ศพก. จึงเริ่มมองหาแนวทางที่ “ลดต้นทุน” ได้จริง เช่น :

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

- การวางแผนการผลิตตามฤดูกาลหรือคำแนะนำเชิงวิชาการ

“ถ้าจะอยู่รอด ต้องรู้วิธีผลิตที่คุ้มค่าที่สุด ไม่ใช่แค่ทำตามความเคยชิน”

๒. ภัยธรรมชาติ และความผันผวนของสภาพอากาศ

- ฝนแล้ง น้ำหลาก หรือโรคระบาด ส่งผลกระทบต่อผลผลิต

- ทำให้เกิดแรงจูงใจในการนำเทคโนโลยี เช่น : ระบบน้ำ การเลือกพันธุ์พืช/สัตว์ที่ทนแล้ง/ทนน้ำ

รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลพยากรณ์อากาศและคำแนะนำจากแอปฯ

๓. ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชรุนแรงขึ้น

- การใช้สารเคมีมากเกินไปในอดีตทำให้เกิดการดื้อยา และปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ส่งผลให้ประธาน ศพก. หันมาเรียนรู้และส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) เช่น :

๑. ใช้ชีวภัณฑ์ที่ป้องกันกำจัดโรคและแมลง

๒. ใช้กับดักแสง หรือกับดักฟีโรโมน

๓. ปรับระบบนิเวศในแปลงให้สมดุล

๔. การตลาดไม่มั่นคง ขาดช่องทางขาย

- ผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ

- แรงผลักดันให้เปลี่ยนมาคิดแบบ “ตลาดนำการผลิต” และใช้ :

๑. ระบบการตลาดออนไลน์

๒. การแปรรูปเพิ่มมูลค่า

๓. การผลิตแบบ GAP, Organic เพื่อเข้าถึงตลาดเฉพาะกลุ่ม

๕. แรงงานขาดแคลน และคนรุ่นใหม่ไม่อยากทำเกษตร

ศพก. จึงเริ่มใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อลดการพึ่งแรงงานคน และสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่กลับมาทำเกษตร

๖. ข้อจำกัดจากการไม่มีพื้นฐานความรู้

- เริ่มต้นจากศูนย์ เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก
- เข้ารับการอบรม หรือรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่เกษตร

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้)

๑. การลดปัญหาเรื่องดิน น้ำ และอากาศ

๑.๑ การวิเคราะห์ดินและปุ๋ยสั่งตัด ใช้ผลวิเคราะห์ดินมาคำนวณสูตรปุ๋ยเฉพาะพื้นที่ ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเกินจำเป็น และปรับปรุงคุณภาพดิน ลดต้นทุนและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๑.๒ ระบบน้ำ วางระบบน้ำรอบแปลง ประหยัดน้ำ ลดแรงงาน เหมาะกับพื้นที่แห้งแล้ง หรือขาดแคลนน้ำ

๑.๓ การปลูกพืชแบบโรงเรือน ลดผลกระทบจากสภาพอากาศแปรปรวน ควบคุมแสง อุณหภูมิ ความชื้นได้ ลดโอกาสการเกิดโรคและแมลงศัตรูพืช

๒. การลดต้นทุนการผลิต

๒.๑ เครื่องจักรกลเกษตร เช่น รถดำนา เครื่องหยอดเมล็ด เครื่องเก็บเกี่ยวอัตโนมัติ ลดแรงงานและเวลาในการเพาะปลูก เพิ่มความแม่นยำในการทำงาน

๒.๒ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ใช้เอง ใช้เศษพืช มูลสัตว์ หมักเป็นปุ๋ย

๒.๓ ใช้ชีวภัณฑ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา เมตาไรเซียม บีเวอร์เรีย บีที ช่วยลดต้นทุนการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช สร้างความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

๓. การลดการระบาดของศัตรูพืชและโรค

๓.๑ การใช้แมลงห้ำ แมลงเบียน และชีวภัณฑ์ ใช้น้ำส้มควันไม้ สารสะเดา ลดการใช้สารเคมี

๓.๒ การปลูกพืชสลับ/พืชร่วม/พืชหมุนเวียน ลดความเสี่ยงจากโรคและแมลงเฉพาะชนิด

๔. การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพ

๔.๑ การใช้พันธุ์พืชต้านทานโรค แมลง และให้ผลผลิตสูง เช่น ข้าวพันธุ์ กข๖ ช่วยให้ได้ผลผลิตมากขึ้นในต้นทุนที่คงที่

๕. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

๕.๑ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าวเป็นขนมจีน ช่วยยืดอายุการเก็บรักษาและขยายตลาด

- ๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน
ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่

๑. การประเมินสภาพพื้นที่และปัญหา สำหรับลักษณะภูมิประเทศ ดิน น้ำ ภูมิอากาศ และฤดูกาล เพาะปลูก วิเคราะห์ปัญหา เช่น ดินเสื่อมคุณภาพ ขาดแคลนน้ำ โรคแมลงระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำ

๒. คัดเลือกเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่

เลือกเทคโนโลยีตามปัญหา :

ปัญหา	เทคโนโลยีที่นำมาใช้
ดินเสื่อม	การตรวจวิเคราะห์ดิน + การทำปุ๋ยสั่งตัด
โรคแมลง	ชีวภัณฑ์ / พืชหมุนเวียน
ต้นทุนสูง	ปุ๋ยอินทรีย์, เครื่องจักรกลขนาดเล็ก
ราคาผลผลิตต่ำ	การใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุน

๓. การวางแผนและอบรมความรู้

- วางแผนร่วมกับหน่วยงาน เช่น ศพก., เกษตรอำเภอ, YSF
- จัดอบรมให้เกษตรกร เช่น การใช้ชีวภัณฑ์, การทำบัญชีต้นทุน

ผลลัพธ์ : เกษตรกรพร้อมใช้นวัตกรรมได้จริง ลดการลองผิดลองถูก

๔. การนำเทคโนโลยีไปใช้จริงในแปลงเกษตร

- ทดลองใช้เทคโนโลยีใน "แปลงสาธิต" หรือ "แปลงเรียนรู้"
- เกษตรกรลงมือปฏิบัติ เช่น ปรับสูตรปุ๋ยจากผลการตรวจวิเคราะห์ดิน ใช้ชีวภัณฑ์ การใช้แมลง

ห้ำ แมลงเบียน ใช้กับดักแมลงชีวภาพ และปลูกพืชที่เหมาะสมกับฤดูและตลาด

๕. การจัดการหลังการผลิตและการตลาด

- การใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุน เช่น เพาะเห็ดนางรมจากฟางข้าว
- ใช้ช่องทางตลาด เช่น ตลาดนำผลผลิตขายตลาดชุมชน,

๖. การติดตามผลและขยายผล

- ติดตามต้นทุน - ผลผลิตก่อนและหลังใช้เทคโนโลยี
- ประเมินความคุ้มค่าและผลกระทบเชิงสิ่งแวดล้อม
- ขยายผลผ่าน ศพก. และเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

๑. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (ปุ๋ยสั่งตัด)

วัตถุประสงค์ : ลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ย และฟื้นฟูสุขภาพดิน

ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. เก็บตัวอย่างดินอย่างถูกต้อง

- ใช้จอบหรือเหล็กเจาะเก็บดินจาก ๕-๑๐ จุดในแปลง
- ลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม.
- ผสมรวมกันแล้วตากแห้ง บรรจุลงซองตรวจที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน หรือตรวจ

ด้วยชุดตรวจ soil test kit

๒. ตรวจวิเคราะห์ดิน

- ตรวจค่ากรด-ด่าง (pH), อินทรีย์วัตถุ, ธาตุอาหารหลัก (N, P, K)

๓. คำนวณสูตรปุ๋ย (ปุ๋ยสั่งตัด)

- ใช้โปรแกรมของกรมพัฒนาที่ดิน หรือขอคำแนะนำจากนักวิชาการ
- ได้สูตรปุ๋ยเฉพาะแปลง เช่น สูตร ๒๐-๘-๒๐ หรือผสมเองจากแม่ปุ๋ย

๔. ใส่ปุ๋ยตามระยะและปริมาณที่เหมาะสม

- ใส่เป็นช่วง ๆ ตามระยะการเจริญเติบโตของพืช
- ลดการสูญเสียปุ๋ยและลดต้นทุน

๒. การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชให้เหมาะกับสภาพอากาศและแมลงศัตรูพืช

วัตถุประสงค์ : ลดความเสี่ยงจากภัยแล้ง/น้ำท่วม โรคแมลง และเพิ่มผลผลิตต่อไร่
ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. วิเคราะห์สภาพพื้นที่

- ตรวจสอบปริมาณฝน อุณหภูมิ ความชื้น และฤดูกาลเพาะปลูก
- สำรวจการระบาดของโรคแมลงในรอบปี

๒. เลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม

- ใช้พันธุ์ที่ผ่านการวิจัยแล้วว่า ทนแล้ง/ทนน้ำขัง หรือ ต้านทานโรคแมลง เช่น

ข้าว กข๖ (ทนแล้ง, ต้านเพลี้ย)

๓. ทดลองปลูกในแปลงเล็กก่อน

- เพื่อดูความเหมาะสมจริงในสภาพพื้นที่
- ประเมินผลผลิตและต้นทุนก่อนขยายในวงกว้าง

๔. ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์เองในชุมชน

- ลดการซื้อเมล็ดพันธุ์แพง
- เพิ่มความมั่นคงของพันธุ์พืชในท้องถิ่น

๓. การควบคุมโรคแมลงโดยหลักวิชาการ

วัตถุประสงค์ : ลดการใช้สารเคมี สร้างความปลอดภัยให้เกษตรกรและผู้บริโภค
ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. ฝักระวังและสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ

- ตรวจสอบสภาพต้นพืช ใบ ดิน

- ใช้กับดักแมลง หรือแผ่นกาฬสีเหลืองตรวจศัตรูพืช

๒. ใช้วิธีผสมผสาน (IPM)

- ปลุกพืชหลากหลายชนิด (พืชร่วม พืชสลับ)

- ใช้ชีวภัณฑ์ เช่น บีที (Bacillus thuringiensis), เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา เมตาไร

เซียม บิวเวอร์เรีย

๓. ใช้สารเคมีเฉพาะเมื่อจำเป็น

- เลือกสารที่มีพิษต่ำ ใช้ให้ถูกช่วงเวลา

- หยุดใช้ก่อนเก็บเกี่ยวตามระยะปลอดภัย (PHI)

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๖ ไร่

๑.๒) ผัก พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ งาน

๑.๓) เห็ด พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ โรงเรือน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาอินทรี จำนวน ๒ บ่อ

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่พื้นบ้าน จำนวน ๒๐ ตัว

๓.๒) วัว จำนวน ๗ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๖ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) ไข่ จำนวน ๕ กอ

๔.๒) มะม่วง จำนวน ๕ ต้น

๔.๓) มะนาว จำนวน ๒ ต้น

๔.๔) มะละกอ จำนวน ๕ ต้น

๔.๕) มะกรูด จำนวน ๑ ต้น

๔.๖) พริก จำนวน ๑๐ ต้น

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าเตรียมดิน เป็นเงิน ๘๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๖๕๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าปลูก เป็นเงิน ๘๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่าปุ๋ยเคมี เป็นเงิน ๑,๒๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าสารชีวภัณฑ์ เป็นเงิน ๒๐๐ บาท/ไร่

๑.๖) ค่าน้ำมัน/ค่าเครื่องจักรระหว่างการดูแล เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่

๑.๗) ค่าแรงงานดูแลแปลง เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่

- ๑.๘) ค่าสูบน้ำ เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
๑.๙) ค่าเกี่ยวข้าว/ค่ารถเกี่ยว เป็นเงิน ๙๐๐ บาท/ไร่
๑.๑๐) ค่าขนส่ง เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต : ๖,๓๕๐ บาท/ไร่
รายได้ : ๙,๒๔๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ๑.๑ จำหน่ายผัก เฉลี่ยรายได้วันละ ๒๐๐ บาท/วัน
๑.๒ จำหน่ายเห็ด เฉลี่ยรายได้วันละ ๓๖๐ บาท/วัน

- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ๒.๑ จำหน่ายไก่พื้นเมือง เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๕๐๐ บาท/สัปดาห์

- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ๓.๑ จำหน่ายมะละกอ เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๓๐๐ บาท/เดือน
๓.๒ จำหน่ายพริก เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๒๐๐ บาท/เดือน

- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ

- ๔.๑ ข้าว เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๑,๕๖๐ บาท/ปี
๔.๒ มะม่วง เฉลี่ยรายได้ปีละ ๖๒๕ บาท/ปี
๔.๓ ไข่ เฉลี่ยรายได้ปีละ ๘๓๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)
ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง (เกษตรกรต้นแบบ)

- ได้พัฒนาทักษะและความรู้ด้านการเกษตรทันสมัย
- มีความมั่นใจและศักยภาพในการจัดการแปลงอย่างมืออาชีพ
- มีรายได้เพิ่มขึ้นและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ได้รับการยอมรับในฐานะต้นแบบและผู้นำชุมชน

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

- ได้รับความรู้และแนวปฏิบัติที่ดีจากต้นแบบเพื่อนำไปปรับใช้ในแปลงของตนเอง
- มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะผ่านการเยี่ยมชมแปลงเรียนรู้และกิจกรรมถ่ายทอดความรู้
- ลดความเสี่ยงและข้อผิดพลาดในการทำเกษตร
- เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและช่วยเหลือกัน

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

- ชุมชนมีเกษตรกรต้นแบบที่เป็นแหล่งความรู้และแรงบันดาลใจ

- การพัฒนาเกษตรกรรมที่ยั่งยืนช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน
- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
- สร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑. ลดการปนเปื้อนของดินและน้ำ

- การใช้ ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทำให้ใส่ปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสม ลดการสะสมไนเตรต/ฟอสเฟตที่ไหลลงแหล่งน้ำ

- ใช้ ชีวภัณฑ์ และ สารอินทรีย์ แทนสารเคมี ช่วยลดสารตกค้างในดินและน้ำ

๒. ลดการใช้น้ำและรักษาแหล่งน้ำ

- ระบบน้ำช่วยประหยัดน้ำและส่งน้ำตรงถึงรากพืช

- การเก็บ น้ำฝน หรือ ใช้แหล่งน้ำหมุนเวียน ลดการใช้น้ำจากธรรมชาติ

๓. ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

- การปรับพื้นที่ปลูกให้มี พืชคลุมดินหรือต้นไม้แนวกันลม ช่วยดูดซับคาร์บอนจากอากาศ

๔. อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

- การปลูกพืชหมุนเวียนหรือพืชร่วม ลดการสะสมของโรคและศัตรูพืช ไม่ต้องใช้สารเคมีมาก

- ใช้พื้นที่แปลงเกษตรเป็นแหล่ง ที่อยู่อาศัยของแมลงและสิ่งมีชีวิตมีประโยชน์ เช่น ผีเสื้อตัวห้ำ/ตัวเบียน

เบียน

๕. ลดของเสียและจัดการขยะอย่างมีระบบ

- นำเศษพืช/วัสดุเหลือใช้มาทำ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ลดขยะในชุมชน

- คัดแยกขยะเกษตร เช่น ถังปุ๋ย ขวดสาร ปรับเปลี่ยนเป็นวัสดุรีไซเคิลหรือนำกลับมาใช้ใหม่

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. การอนุรักษ์ดิน

- ใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ลดการใช้สารเคมีที่ทำลายโครงสร้างดิน

- ปลูกพืชคลุมดิน และปลูกพืชหมุนเวียน ลดการชะล้างพังทลายหน้าดิน

๒. การอนุรักษ์น้ำ

- ใช้ ระบบน้ำ หรือ สปริงเกอร์แบบควบคุมปริมาณ ช่วยประหยัดน้ำ

- มีการเก็บกักน้ำฝน หรือฟื้นฟูแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตร

๓. การอนุรักษ์อากาศและลดมลภาวะ

- ลดการเผาตอซัง ลดควันและฝุ่น PM ๒.๕ ด้วยการแปรรูปเศษพืชเป็นปุ๋ยหมัก

- ใช้ฟางข้าวในการเพาะเห็ด

๔. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชหลากหลายชนิด (เกษตรผสมผสาน) เพิ่มแหล่งอาหารให้แมลงและสัตว์

- ใช้ชีวภัณฑ์กำจัดศัตรูพืช แทนสารเคมีที่ทำลายสิ่งมีชีวิตอื่น

- สร้างพื้นที่สีเขียว/แนวกันชนธรรมชาติในพื้นที่เกษตร

๕. การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและหมุนเวียน

- ใช้เศษวัสดุเหลือทิ้งจากเกษตร (เช่น ฟางข้าว เศษผัก ผลไม้) มาทำปุ๋ย น้ำหมักชีวภาพ

- ทำเกษตรแบบ Zero Waste หรือ เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากรอย่างรู้

คุณค่า

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

- เกษตรกรในพื้นที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม การศึกษาดูงาน และคำแนะนำจาก ศพก. ไป ปรับใช้ในแปลงของตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีรายได้ที่มั่นคงยิ่งขึ้น

- มีการจัดกิจกรรม ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง เช่น การวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยสั่งตัด การผลิตพืชตามระบบอินทรีย์ และการใช้ระบบน้ำ เป็นต้น

- เป็นแหล่ง ถ่ายทอดองค์ความรู้จากเกษตรกรต้นแบบ สู่เกษตรกรรายอื่น ทั้งในรูปแบบการอบรม การสาธิต และการเป็นที่ปรึกษาเฉพาะราย

- มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และกลุ่มเกษตรกร ทำให้เกิดการขยายผลอย่างต่อเนื่องในระดับหมู่บ้านและตำบล

- ได้รับการยอมรับว่าเป็น ศูนย์กลางข้อมูลด้านการเกษตรของพื้นที่

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑. เป็นจุดอบรมให้ความรู้ ศพก.หลักทำหน้าที่เป็นสถานที่สำหรับจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการอบรมเรื่องเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ การจัดการต้นทุน การแปรรูปผลผลิต และการตลาดสินค้าเกษตร

๒. เป็นแหล่งศึกษาดูงาน เปิดให้กลุ่มเกษตรกร หน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่สนใจจากภายนอก เข้าศึกษาดูงาน เพื่อเรียนรู้จากรูปแบบการดำเนินงานจริงในพื้นที่ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการผลิต การบริหารจัดการ ไปจนถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต

๓. เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ คณะทำงานของ ศพก.หลัก โดยเฉพาะเกษตรกรต้นแบบ หรือเจ้าของแปลงเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็น วิทยากรภูมิปัญญาและวิทยากรด้านวิชาการ ถ่ายทอดประสบการณ์ตรงและเทคนิคการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ การปลูกพืชตามระบบอินทรีย์ การใช้เทคโนโลยีในการลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญห เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- ให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ไขปัญหในการผลิต เช่น ปัญหโรคพืช ศัตรูพืช ดินเสื่อมคุณภาพหรือระบบน้ำ

- การถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่

- ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์ดิน การเลือกใช้พันธุ์พืชที่

เหมาะสม

- รับฟังข้อร้องเรียนและข้อเสนอแนะจากเกษตรกร พร้อมรวบรวมข้อมูลเพื่อส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไข

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ลักษณะบริการ : ถ่ายทอดองค์ความรู้จาก หน่วยงานวิชาการ มาสู่เกษตรกร เช่น :

- การจัดการดินตามค่าวิเคราะห์

- การใช้ปุ๋ยอย่างถูกต้อง

- การควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

- การผลิตพืชปลอดภัย

วิธีการ :

- จัดอบรม/สาธิต ในแปลงเรียนรู้หรือพื้นที่จริง

- ให้บริการปรึกษารายบุคคล เกี่ยวกับปัญหาด้านการผลิต

- ประสานงานกับหน่วยงานวิชาการ/นักวิชาการเกษตร เพื่อนำองค์ความรู้ใหม่ๆ มาถ่ายทอด

- จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

๑. ช่องทางในการขยายผลองค์ความรู้สู่เกษตรกร

ช่องทางหลัก :

๑.๑ การถ่ายทอดในเวทีอบรม/กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ศพก. จัดอบรมในพื้นที่แปลงเรียนรู้หรือเชิญเกษตรกรมาเข้าร่วมกิจกรรมตามฐานเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น :

- การทำปุ๋ยหมัก
- การตรวจวิเคราะห์ดิน
- การปลูกพืชผสมผสาน

๑.๒ การลงพื้นที่แบบตัวต่อตัวหรือกลุ่มย่อย ให้คำปรึกษาแบบใกล้ชิดในแปลงของเกษตรกร เพื่อช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พร้อมแนะนำเทคนิคใหม่ๆ

๑.๓ กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ศพก. สนับสนุนการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดความรู้ไปยังสมาชิกกลุ่มและพัฒนาเป็นกิจกรรมต่อยอด

๑.๔ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร

๒. เกษตรกรที่นำความรู้ไปปฏิบัติต่อ เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต เช่น :

- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน แทนการใส่ตามความเคยชิน
- เลิกใช้สารเคมีหันมาใช้ชีวภัณฑ์
- จัดการแปลงแบบผสมผสาน มีพืชหลายชนิดและสัตว์เลี้ยง
- เกษตรกรบางราย พัฒนาเป็นแปลงต้นแบบ หรือ เป็นวิทยากรถ่ายทอดต่อ ให้เกษตรกร
- เกษตรกรสามารถรวมกลุ่มผลิตสินค้าปลอดภัยและส่งขายตลาดโดยตรง

๓. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร

ด้านเศรษฐกิจ :

- ลดต้นทุนการผลิต เช่น ลดค่าใช้จ่ายด้านปุ๋ย สารเคมี และน้ำ
- เพิ่มผลผลิตและรายได้ จากการใช้เทคนิคที่เหมาะสม

ด้านสิ่งแวดล้อม :

- ลดการใช้สารเคมี มีความปลอดภัยทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค
- มีระบบจัดการดิน น้ำ และขยะเกษตรอย่างยั่งยืน

ด้านสังคมและความรู้ :

- เกษตรกรมีความมั่นใจมากขึ้นในการตัดสินใจทางการผลิต
- เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

๑. การประสานงานร่วมกับชุมชน

- ร่วมมือกับผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร และเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อกำหนดปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

- จัดประชุมหรือเวทีรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกร เพื่อวางแผนและออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสม

- สนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการดำเนินงาน เช่น การจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิต การบริหารจัดการแปลงเรียนรู้ หรือกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน

๒. การร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่

- ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่ากลาง เพื่อขอข้อมูลและสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรต่าง ๆ

- ร่วมกับหน่วยงานวิชาการ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรม และองค์ความรู้ที่ทันสมัย

- ประสานกับรัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร หรือบริษัทจำหน่ายอุปกรณ์เกษตร เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสินเชื่อและวัสดุอุปกรณ์

๓. การส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่าย

- ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรในชุมชนและระหว่างพื้นที่ผ่านกิจกรรมศึกษาดูงานหรือเวทีสัมมนา

- สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกรเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการร่วมกัน

- มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือโครงการพิเศษร่วมกับหน่วยงาน เช่น โครงการเกษตรปลอดภัย โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ หรือโครงการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างใดบ้าง

๑. การบริหารและวางแผนงาน

- กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแผนการดำเนินงานของ ศพก. ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่
- วางแผนและประสานงานกิจกรรมส่งเสริมการเกษตร การอบรม การศึกษาดูงาน และโครงการต่าง ๆ ในศูนย์

๒. บริหารจัดการและประสานงาน

- บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของ ศพก. ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ ศพก.
- ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเกษตรกร วิทยากร และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร
- เป็นตัวแทนศูนย์ในการประชุมหรือเจรจากับหน่วยงานต่าง ๆ

๓. การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้

- สนับสนุนการจัดกิจกรรมอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่
- ส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผล
- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

๔. การบริหารทรัพยากรและงบประมาณ

- ดูแลการใช้ทรัพยากรของศูนย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- สนับสนุนการจัดหาทุนและทรัพยากรเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศูนย์

๕. การแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ

- เป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์และในพื้นที่เกษตรกรรม
- ตัดสินใจในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์
- ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

๑. เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาภาคการเกษตร

- มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรของประเทศให้ก้าวสู่ความทันสมัยและยั่งยืน

๒. สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

- ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และชุมชน

๓. เป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้

- เป็นตัวอย่างและแหล่งเรียนรู้สำหรับเกษตรกรรายอื่นๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาการผลิต

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

๑.๑. ความเป็นผู้นำในรูปแบบทางการ

- รับผิดชอบในบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เช่น การเป็นประธานกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ
- วางแผน กำหนดนโยบาย และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
- ประสานงานและสื่อสารกับหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน และชุมชน
- เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในเรื่องความรู้ ความรับผิดชอบ และจริยธรรม
- จัดการประชุม สร้างความเห็นชอบ และแก้ไขปัญหาภายในกลุ่ม

๑.๒ ความเป็นผู้นำในรูปแบบไม่เป็นทางการ

- เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชนหรือกลุ่มโดยธรรมชาติ
- แนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจเกษตรกรหรือเพื่อนร่วมงานในชีวิตประจำวัน
- ใช้ความสัมพันธ์และการสื่อสารแบบกันเองในการสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมความ

ร่วมมือ

- ช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
- เป็นผู้ฟังที่ดีและเข้าใจความต้องการของคนรอบข้าง

๑.๓ ความเป็นจิตอาสาในรูปแบบทางการ

- เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ เช่น การอบรม การ

รณรงค์ งานจิตอาสา งานประเพณี

- ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- เป็นตัวแทนหรืออาสาสมัครในการช่วยเหลือชุมชนในโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ
- สร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรในชุมชน

๑.๔ ความเป็นจิตอาสาในรูปแบบไม่เป็นทางการ

- ช่วยเหลือเพื่อนบ้านหรือสมาชิกในชุมชนในชีวิตประจำวันโดยไม่หวังผลตอบแทน
- ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในชุมชน
- แสดงความห่วงใยและเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นร่วมทำความดีและช่วยเหลือชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

๒.๑ เสียสละเวลา เพื่อช่วยเหลือชุมชน เช่น เข้าร่วมกิจกรรมทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ หรือช่วยแก้ไขปัญหชุมชน

๒.๒ เสียสละทรัพยากรส่วนตัว เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือแรงงาน เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมของชุมชนประสบความสำเร็จ

๒.๓ เสียสละความสะดวกสบาย เช่น การทำงานหนักกว่าปกติหรือการยอมรับความยากลำบาก เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหรือแก้ไขปัญห

๒.๔ เสียสละความเห็นส่วนตัว เพื่อรักษาความสามัคคีและความสงบสุขในกลุ่ม

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

๕.๑ ทำงานด้วยใจ มีความตั้งใจ และมุ่งมั่น

๕.๒ พยายามเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่าตัวไม้ให้เหมือนน้ำเต็มแก้ว

๕.๓ ร่วมมือ เคารพ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

๕.๔ พยายามแก้ไขปัญหาอย่าท้อแท้เมื่อเจออุปสรรค

๕.๕ รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

๕.๖ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์และมีจริยธรรม

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ประธานศพก.)

นางสุพิน หนองเสนา:

- รับผิดชอบในการกำหนดกรอบและวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน
- เป็นผู้นำและประสานงานระหว่างทีมงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่

นางสาวแก้วตา บุญธรรม	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
	รักษาราชการแทน เกษตรอำเภอเมืองชัย
นายทินวัฒน์ วงศ์มาศ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
นางแสงวัน มากคะมุด	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
นางสาวศุทธิยา แสนสงค์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

- รวบรวมข้อมูล และสรุปผลการดำเนินงานในพื้นที่
- ให้ข้อมูลเชิงลึกและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริง

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. การสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลบุคคลเป้าหมาย
๒. การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา และหาข้อสรุปร่วมกัน
๓. การสังเกตการณ์ การบันทึกและวิเคราะห์พฤติกรรมหรือสภาพแวดล้อมในพื้นที่จริง
๔. การวิเคราะห์ SWOT ประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค
๕. แผนผังความคิด Mind Mapping ช่วยในการจัดระเบียบความคิดและสรุปประเด็นหลัก ๆ
๖. จัดทำรายงาน

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. การรวบรวมข้อมูลอาจไม่ครบถ้วน เนื่องจากข้อมูลเกิดจากเกษตรกรรายเดียวที่ให้ข้อมูล
๒. ข้อจำกัดด้านเวลาและบุคลากร ซึ่งบางครั้งบุคลากรไม่เพียงพอหรือภาระงานมาก
๓. ขาดเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่เหมาะสม ในบางกรณีไม่มีอุปกรณ์หรือซอฟต์แวร์ช่วยในการ

รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

๔. ความแตกต่างทางความคิดและมุมมอง ผู้ร่วมถอดบทเรียนมีความคิดเห็นที่หลากหลาย อาจทำให้สรุปบทเรียนได้ยาก

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. วางแผนการดำเนินงานให้ชัดเจนและมีเวลาเพียงพอ กำหนดตารางเวลาที่เหมาะสมและจัดสรรบุคลากรอย่างเพียงพอเพื่อให้การถอดบทเรียนมีประสิทธิภาพ

๒. ใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่เหมาะสมในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น โปรแกรมเก็บข้อมูลออนไลน์

๓. พัฒนาศักยภาพของทีมงานในการถอดบทเรียน อบรมหรือเสริมทักษะในการใช้เครื่องมือ และ กระบวนการถอดบทเรียน

๔. จัดทำรายงานและสรุปผลอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และนำไปปฏิบัติได้ทันที

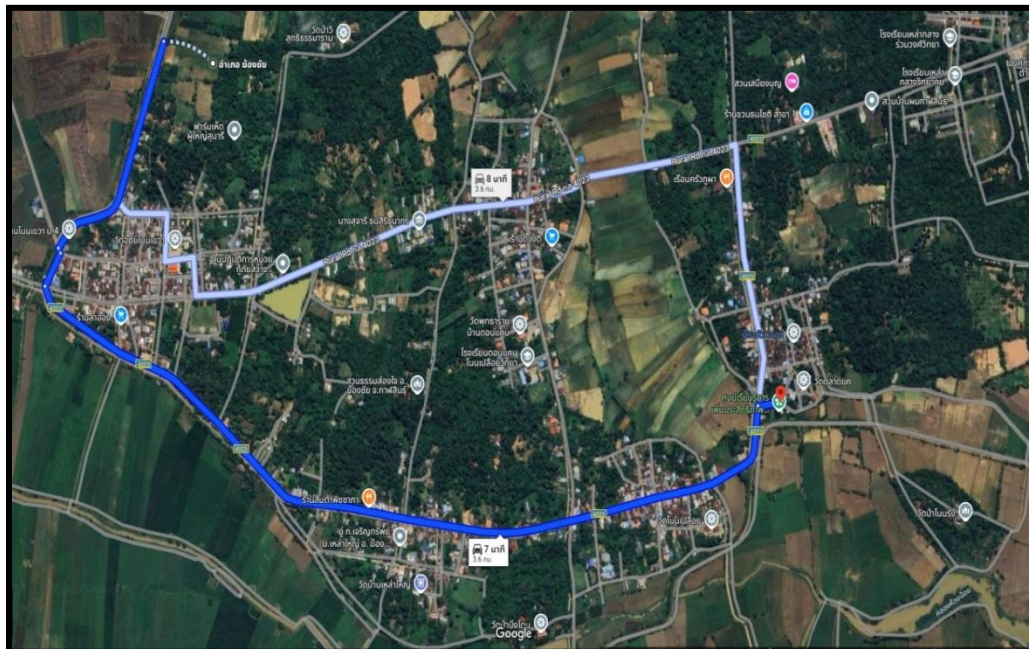
***หมายเหตุ

๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.

Q R CODE

ศปก.หลัก อำเภอย่อย

ภาพประเมินศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก อำเภอยางชุมน้อย
หมู่ที่ ๗ ตำบลเหล่ากลาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพกิจกรรมการถอดบทเรียน
ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก อำเภอดงชัย
หมู่ที่ ๗ ตำบลเหล่ากลาง อำเภอดงชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

